

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1940.

Andra kammaren.

Nr 15.

Tisdagen den 12 november.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 5, den 6 och den 9 innevarande november.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter andra särskilda utskottets utlåtanden nr 46—48.

§ 3.

Föredrogs tredje särskilda utskottets memorial, nr 17, angående ersättning åt av utskottet anlitat biträde.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Anmäldes och godkändes andra särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa väg- och broföretag;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare medel för anskaffning av gengasaggregat för statens järnvägars landsvägsfordon; och

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare medel för anskaffning av gengasaggregat m. m. för postverkets motorfordon.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Norrfors	under 8 dagar fr. o. m. den 13 nov. och
» <i>Staxäng</i>	» 5 » » » 18 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.4 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 13 november.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsmannen *P. S. Hedlund* på grund av njursjukdom är oförmögen att delta i riksdagsarbetet fr. o. m. den 11 november till årets slut.

Östersund den 11 november 1940.

I. Lundholm.
överläkare.

§ 2.

Svar på fråga. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**, som yttrade: Herr talman! Herr Lithander har till mig riktat följande fråga: »Har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet bemärkt, att den ökade försäljning av tobak, som skulle för tobakshandlarna kompensera sänkningen med en procent av deras förut minimala nettoförtjänst, uteblivit? Ämnar herr statsrådet tillse, att tobakshandlarnas ersättning åtminstone ökas med ifrågakarande en procent, varmed deras förut mycket knappa ersättning senast sänktes?»

Vid sänkningen av rabatten till återförsäljarna av tobaksmonopolets varor utgick man från, att höjningen av tobaksskatten skulle medföra en sådan ökning av tobaksskatteinkomsten, att återförsäljarnas ersättning trots rabattsänkningen komme att icke oväsentligt ökas.

Enligt vad jag erfarit finnes anledning till antagande, att det med ifrågakarande skattehöjning åsyftade ekonomiska resultatet skall uppnås.

Under sådana förhållanden torde skäl till höjning av återförsäljarrabatten för närvarande icke vara förhanden.

Vidare anförde:

Herr **Lithander**: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret. Men herr statsrådet lever fortfarande i den ljusa och glada tron, att en ökning skall inträffa. Det är för tobakshandlarna givetvis ett interregnum för närvarande, som, innan denna ökning har inträtt, ställer dem i ett svårt och bekymmersamt läge.

Jag tillät mig förra året väcka en motion i samband med den då företagna rabattsänkningen, därvid jag framhöll, att den utredning, som var tillkommen, jag vill icke säga på herr statsrådets initiativ men i allt fall under med-

Svar på fråga. (Forts.)

verkan av honom och alla de myndigheter, som hade med saken att göra, visade, att det var ett mycket stort antal tobakshandlare, som levde på existensminimum eller på gränsen därav. Två tredjedelar av hela denna kår äro i det läget, att de ha det synnerligen bekymmersamt.

Herr statsrådet framhöll i den proposition, som då framlades, att på olika områden kostnaderna ökats för tobaksmonopolet: det var ökade omkostnader, det var ökade ersättningar, semesterersättningar m. m. Det var en hel lång rad av ökningar, som framhöllos och som bland annat motiverade den pris-höjning, som herr statsrådet föreslog.

Men herr statsrådet tänkte icke ett ögonblick på att dessa tobakshandlare varit utsatta för samma ökade kostnader: lyse, bränsle, semesterersättningar, ökade levnadskostnader, ökade skatter — som statsrådet har viss andel i. Allt detta har träffat tobakshandlarna.

Jag tror, att det varit en klok väg, om man hade avvaktat och sett, om den förhöjning av omsättningen, som nu statsrådet hoppas och tror på, inträffat, innan man gjort sänkningen av rabatten. Då kunde man ha gjort denna sänkning sedan. Men såsom läget nu är, tror jag, att statsrådet skulle åt tobakshandlarna göra en gård av rättvisa, om den ytterligt knappa förtjänst, som de ha utöver sina kostnader, kunde något höjas.

Bäst hade ju varit, om man icke tidigare tagit steget fullt ut. Rabatten sänktes ju med en procent förra året. Den sänktes i år med ytterligare en procent. Och vi veta, att tobakshandlarna ha det ytterligt bekymmersamt.

Jag vill uttrycka den förhoppningen, att herr statsrådet av alla miljoner, som flöda in, skulle kunna avstå åtminstone så mycket, att dessa träget och idogt arbetande grupper av svenska medborgare icke ställas i så svårt och prekärt läge som det de för närvarande stå i.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Jag vill inte lämna den uppfattningen obemött, att det från min sida skulle vara någon tanke på att tobakshandlarnas inkomster skulle minskas. Förutsättningen för rabattsänkningen var ju, att ökningen i inkomster skulle bli så stor, att nettoinkomsten bleve oförändrad eller eventuellt höjd.

Det är icke så, som herr Lithander menade, att detta är bara en förhoppning. Det stöder sig på de siffror, som hittills inlupit under budgetåret rörande de beräknade inkomsterna. Man räknade med att de skulle gå upp till 13.3 miljoner kronor i månaden. De ha faktiskt de förflutna månaderna gått upp till 13.7 miljoner kronor. Alltså, den förhoppning man haft, har visat sig riktig hittills. Något annat kan man inte gärna hålla sig till.

Herr Lithander: Herr talman! Det är möjligt att på vissa håll, och kanske mest när det har gällt de större tobakshandlarna, en ökning har kunnat äga rum. Men det stod helt nyligen i pressen ett meddelande, att det varit en avsevärd nedgång i tobaksförbrukningen. Jag vill i alla fall fortfarande till herr statsrådets välvilliga prövning och bedömande hänskjuta, att denna stora grupp av tobakshandlare — två tredjedelar av hela kåren — ej måtte hållas så ytterligt beskuren i fråga om sina möjligheter. Deras inkomster äro mycket små. De röra sig om 1,200 kronor om året; och 1,700 kronor har varit det minimum jag räknade med i en liten motion, som jag inlämnade förra året. De äro fortfarande, även om herr statsrådet har förhoppning att det skall bli bättre, i ett ganska prekärt läge.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3.

*Anslag till
befrämjande
av landsbyg-
dens elektri-
fiering.*

Föredrogs andra särskilda utskottets utlåtande, nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Ericsson** i Sörsjön: Herr talman! Under den tid, som förflutit sedan det föreliggande utskottsutlåtandet justerades, har det framlagts en proposition från Kungl. Maj:ts sida, som åtminstone i viss utsträckning även tillgodoser de synpunkter, som jag tänkt framföra i andra kammaren i dag. Vid sådant förhållande anser jag mig kunna avstå från vidare ordande, till dess nämnda proposition, nr 59, förekommer till behandling.

Herr **Jacobson**: Herr talman! I samband med denna frågas behandling kan jag icke underlåta att till jordbruksministern göra en enträgen vädjan att med all kraft påskynda verkställigheten av det beslut i denna fråga, som riksdagen i dag kommer att fatta.

Det brådskar verkligen. Tidigare under den nu pågående urtima riksdagen har vid ett flertal tillfällen den föreskrivna motionstiden icke iakttagits på grund av ärendenas brådskanie beskaffenhet. Skulle någonsin ett frångående av den lagenliga behandlingen av Kungl. Maj:ts propositioner ha kommit i fråga, så borde det ha gällt denna sak.

Ödebygden i Norrland och främst i Lappmarken befinner sig i så gott som fullständig mörkläggning. Ett dylikt förhållande är, som vi alla veta, olidligt och deprimerande. Befolkningens nerver äro satta på ett hårt prov, och det dagliga arbetet i hemmen och ladugårdarna blir lidande.

Fotogentilldelningen är ett minimum, och vanliga stearinljus stå knappast att uppbringa. Karbidlamporna, som skulle bli räddaren i nöden, låta fortfarande vänta på sig. Det förefaller som om de tätbebyggda områdena först komma i fråga.

På samma gång som den startade insamlingen för utdelande av karbidlampor väckt den allra största glädje och tacksamhet i ödebygden, blev dock meddelandet i tidningarna för en tid sedan, att den första leveransen av karbidlampor nu var färdig att utlämnas i huvudstaden, en stor besvikelse.

Det vare mig fjärran att säga ett förklenande ord om denna behjärtansvärda insamling, men nog tror jag, att det ädla syftet, som kommit till synes i uppropet, bättre kommit till sin rätt, därest man i första rummet tänkt på ödebygdens fattiga och i andra rummet på huvudstadens innevånare.

Till folkhushållningsministern skulle jag vilja rikta den frågan: Skulle man icke kunna sätta i fråga, att de begränsade partier av stearinljus, som finnas, reserverades för de trakter av landet, som sakna elektriskt lyse?

Jag vill till sist uttala den förhoppningen, att huvudparten av riksdagens anslag måtte tilldelas Norrland. Ett upprepande av det misstag, som begicks i fråga om foderbristens avhjälpande, bör icke ske.

Här gäller det, herr statsråd, att handla snabbt och rättvist. Det är icke ett krav utan en rätt för ödebygden att få sin beskärda del av elektrifieringsanslaget.

Herr **Sandberg**: Herr talman! Det föreliggande förslaget om ett anslag av 5,000,000 kronor för befrämjande av landsbygdens elektrifiering har man anledning att hälsa med tillfredsställelse, ty det är ju ett synnerligen behjärtansvärt ändamål, som det här gäller. Det är ej nödvändigt att här ytterligare upprepa de starka skäl, som tala för att denna verksamhet kommer i gång och

Anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering. (Forts.)
bedrivs med all möjlig skyndsamhet. Envar förstår det ytterligt pressande och besvärliga läge, i vilket de många tusen familjer befinna sig, som under den instundande och redan började mörka årstiden sakna lämplig belysning. Det är sålunda, såsom nyss av herr Jacobson betonades, synnerligen angeläget, att denna verksamhet kan snabbt komma i gång och att det hela för övrigt ordnas så, att det icke blir onödig tidsutdräkt i ärendenas behandling och avgörande.

Det är främst ur den synpunkten som undertecknad och ett par andra av kammarens ledamöter väckt en motion, däri vi påyrkat, att visst belopp även skulle kunna ställas till länsstyrelsernas förfogande för att användas efter av Kungl. Maj:t givna direktiv. I den kungl. propositionen lika väl som i det föreliggande utskottsbetänkandet finnas ju icke angivna några närmare grunder, efter vilka denna verksamhet skall bedrivas. Det framhålles i propositionen, att det föreligger stora svårigheter att bestämma omfattningen av statsbidraget och de regler, som böra tillämpas. Det är mycket begripligt, att det föreligger stora svårigheter när det gäller att bedöma detta.

Det vill emellertid dels av propositionen och dels av ett betänkande, vilket avlämnats av bränslekommissionen, synas som om man menade, att administrationen skulle tillgå på så sätt, att ansökningarna om bidrag till elektrifieringsföretag först skulle behandlas av en centralkommitté här i huvudstaden, varefter det slutliga avgörandet skulle ske av Kungl. Maj:t. Vi ha förmenat, att en sådan anordning skulle komma att medföra betydande dröjsmål med ärendenas behandling. Man ser ju, hur det går till i statens verksamhet. Det är för övrigt helt naturligt, att ett sådant förfarande måste taga jämförelsevis lång tid. Den proposition t. ex., som vi nu behandla, avlämnades till riksdagen för cirka 2 1/2 månader sedan. Jag kan instämma med herr Jacobson i att man haft rätt att vänta sig en skyndsammare handläggning av denna fråga. Om alla bidragsärenden först skola gå hit till någon myndighet i Stockholm och sedan efter vederbörlig förberedande behandling hos denna myndighet så småningom avgöras av Kungl. Maj:t, så tar det hela sin stora tid och man kan icke räkna med något nämnvärt resultat av verksamheten för landsbygds- elektrifieringens befrämjande för den instundande mörka årstiden. Vi hade i stället tänkt oss, att visst belopp skulle kunna, efter framställning av länsstyrelse, ställas till dess förfogande. Därigenom skulle bidragsverksamheten snabbast och smidigast ordnas. Utskottet gör nu gällande, att därigenom enhetligheten vid beviljande av statsbidragen skulle kunna äventyras och de till förfogande stående medlen komma att till förfång för det med desamma avsedda ändamålet uppdelas på ett allt för stort antal beslutande myndigheter. Jag har, herr talman, litet svårt att förstå detta. Om Kungl. Maj:t utfärdar allmänna regler för denna verksamhet, så bör det icke kunna medföra alltför stora risker att överlämna åt länsstyrelserna att fatta beslut i de enskilda fallen. Det förefaller emellertid av utskottets betänkande att döma, som om utskottet hyst en viss tvekan, huruvida man verkligen skulle fastställa några närmare bestämmelser för denna statsverksamhet. Utskottet framhåller nämligen önskvärdheten av att, »därest» närmare bestämmelser bliva utfärdade i ämnet, dessa på klarast möjliga sätt angiva normerna för ifrågavarande statliga understödsverksamhet. Om det vore så, att Kungl. Maj:t icke hade tänkt utfärda närmare bestämmelser, kunde jag förstått utskottets synpunkt, men man får väl gå ut ifrån, att Kungl. Maj:t kommer att utfärda sådana bestämmelser. Vi ha i likhet med ett par länsstyrelser förmenat, att det skulle gå snabbast med elektrifieringen, om länsstyrelserna finge vissa belopp att röra sig med och använda efter givna direktiv.

Nu förstår jag, att det icke finns någon möjlighet att få till stånd en änd-

Anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering. (Forts.)
ring på denna punkt i utskottets utlåtande. Det är emellertid mycket tacknämligt, att ett förslag till främjande av elektrifieringen har framlagts. Även jag får väl därför nöja mig med att uttrycka den förhoppningen, att sådana anordningar komma att träffas, att det icke blir allt för besvärligt och tidsödande för de sökande att erhålla bidrag. Jag hoppas, att de landsdelar, där befolkningen har det särskilt svårt, i första hand måtte komma i åtanke.

Herr **Svensson**: Herr talman! Eftersom något yrkande icke framställts, så finns det icke stor anledning att vidare orda i saken. Jag vill bara med anledning av vad herr Sandberg nyss anfört angående frågans behandling i riksdagen framhålla, att det ibland klagats över, att ärendenas behandling varit alltför snabb, så att vederbörande motionärer betagits möjligheten att utöva inverkan på frågornas handläggning. I detta fall har man inväntat motionernas tryckning, så att utskottet kunnat få klart för sig, hurudan ställningen varit. Därefter har saken icke från utskottets sida på något sätt förhalats. Jag vill ytterligare understryka, vad som redan förut påpekats, eller att den fråga, som vi här behandla, är av utomordentlig vikt. Jag hoppas, att frågan efter den behandling, den här nu kommer att få, skall erhålla bästa möjliga lösning. Beträffande herr Sandbergs förslag, att visst belopp skulle ställas till länsstyrelsernas förfogande för fördelning, ha vi i utskottet varit tveksamma. För min personliga del vill jag säga, att jag utgår ifrån, att länsstyrelserna under den tid, som redan förflutit, gjort undersökningar angående understödsbehovet. I varje fall har så skett i det län jag tillhör. I Kronobergs län har vid inventering konstaterats, att där finnas icke mindre än 12,000 hushåll, som sakna elektriskt ljus. Om sådana undersökningar utförts, så bör det icke taga någon längre tid innan hjälpverksamheten, efter det detta ärende expedierats, kan börja komma i gång. Man har gjort det bästa möjliga utav det här föreliggande förslaget. 5,000,000 kronor är en stor summa, men behovet är också stort. Jag vill tillägga ännu en sak: kostnaderna för framdragande av ledningar ha för närvarande stigit till den grad, att det är alldeles omöjligt för flertalet av de människor, det här gäller, att själva bestrida dessa kostnader. Till belysande härav vill jag nämna, att anslutningsavgiften, som tidigare i våra bygder varierat mellan 20 och 25 kronor, på grund av att kraftbolagen numera räkna med kostnaderna för framdragande av ledningar till 1,400 kr. per km kan bli 100 à 200 kronor per ljuspunkt. Dessa siffror tala sitt tydliga språk om behovet av denna hjälp.

I förhoppning att resultatet måtte bli det bästa och att hjälpverksamheten må kunna sättas i gång utan onödigt dröjsmål, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

Anslag till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.

Föredrogs andra särskilda utskottets utlåtande, nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.

Därvid yttrade

Herr **Skoglund**: Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, men jag skulle vilja fästa kammarens uppmärksamhet på vad ett enigt utskott här säger: »Av vad i förevarande ärende förekommit framgår, att byggnadskostnaderna på bostadsmarknaden numera uppgå till sådana belopp, att

Anslag till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden. (Forts.) arbetare med normala inkomster icke kunna betala det hyrespris, som en bostad med försvarlig standard kräver.» Det klargör för oss, herr talman, hur besvärligt det för närvarande är att få i gång en byggnadsverksamhet här i landet. Jag vill i detta sammanhang vädja till regeringen att göra allt, vad den anser möjligt, för att påskynda den utredning, som igångsatts beträffande byggnadskostnaderna, ty jag håller före, att det är otänkbart, att riksdagen skulle kunna anvisa stora summor för igångsättande av byggnadsverksamhet, med mindre riksdagen kunde vara försäkrad om att byggnadskostnaderna komme att nedbringas till en skäligare och vettigare nivå än den, på vilken de för närvarande ligga.

I detta fall, när det gäller att anskaffa bostäder för verkstadspersonal, som behöves för en alldeles särskilt brådsakande tillverkning, anser jag, att vi måste biträda Kungl. Maj:ts förslag, men för framtiden vill jag, när det gäller byggnader, vilkas utförande icke är absolut nödvändigt, på det allvarligaste varna regeringen för att söka igångsätta byggnadsverksamhet, med mindre regeringen har något grepp på frågan om byggnadskostnaderna.

Härmed var överläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogs andra särskilda utskottets utlåtande, nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa sjöar inom Indalsälvens regleringsområde.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående ytterligare anslag till flottans ersättningsbyggnad.

§ 7.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 160, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att andra särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 61, angående ytterligare anslag till flottans ersättningsbyggnad, ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Denna inbjudan blev av andra kammaren antagen.

§ 8.

Föredrogs och hänvisades genast till andra särskilda utskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående ytterligare anslag till flottans ersättningsbyggnad.

§ 9.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **Eriksson** i Sandby, som anförde: Herr talman! I Kungl. Maj:ts kungörelse angående »reglering av brödsädsförbrukningen», given Solliden den 31 augusti 1940, stadgas i 4 § bl. a.: »Förmalning av råg eller vete, som sker i annat syfte än att i den ordning denna kungörelse stadgar föryttra den

Interpellation.

Interpellation. (Forts.)

erhållna varan eller därav framställa produkter, må ej ske annorledes än mot kort, som enligt bestämmelse av livsmedelskommissionen medför rätt till förmalningen (förmalningskort), eller eljest efter tillstånd av kommissionen eller å dess vägnar (förmalningslicens).

Förmalningskort utlämnas endast för förmalning av råg eller vete för tillgodoseende av husbehovet för ägare eller innehavare av brukningsdel, varå sådan brödsäd skördats, eller för person som av honom njuter kost, stat eller födoråd, samt endast under förutsättning att vid senaste skörden å brukningsdelen erhållits minst den ifrågavarande myckenheten råg eller vete.»

Ifrågavarande bestämmelse innebär sålunda att endast den vilken å brukningsdel skördat råg eller vete äger rätt förmala denna brödsäd, för egen räkning, eller för tillgodoseendet av hos honom anställidas, jämte vissa andra angivna personers behov av mjöl. Bestämmelsen i fråga har sedermera av livsmedelskommissionen skärpts så till vida, att förmalningsrätten begränsats till att endast gälla *under år 1940 skördad brödsäd*. Genom denna utformning har bestämmelsen kommit att medföra tämligen orimliga konsekvenser. En jordbrukare får således, enligt densamma, *icke* förmala av fjolårets skörd eventuellt kvarliggande kvantitet, eller förmala av honom inköpt brödsäd, oavsett om detta skett före beslaget å brödsäd. Han äger, för att citera en passus ur livsmedelskommissionens cirk. 103—C 36, »således icke låta förmala råg eller vete som han inköpt, utan är han hänvisad till att på samma sätt som andra befolkningsgrupper mot inköpskuponger till inköpskort E köpa mjöl och bröd i allmänna handeln». Visserligen kan i särskilda fall, då starka skäl härför finnas, undantag lämnas, men detta torde vara en så omständlig procedur och medföra en sådan belastning av kristidsnämndernas redan förut stora arbetsböroda, att denna utväg knappast torde komma till användning. Det lär icke vara möjligt för kristidsnämnderna att kunna övertyga innehavare av brödsäd, skördad före 1940, om det rimliga i denna bestämmelse. Det förefaller också i viss mån egendomligt att innehavare av egen brödsäd skall vägras använda densamma och i stället tvingas att i allmänna handeln till ett avsevärt högre pris inköpa motsvarande produkter. Bestämmelsen har väckt mycken ovilja och missnöje samt till resultat medfört att många jordbrukare, som vägrats förmalningskort på dylik brödsäd, i stället gröpat densamma för användning till djurfoder. Detta är visserligen heller icke tillåtet, men lär knappast kunna förhindras, så länge de talrika husbehovskvarnarna utan någon kontroll tillåtas vara i gång.

Det kan ju i detta sammanhang påpekas, att jordbrukare, som här nämnts, *icke* kunna tillgodogöra sig större tilldelning av mjöl, genom systemet med förmalningskort, än andra jordbrukare. Tilldelningen avses att utgöra densamma.

Utöver jordbrukarna själva drabbar bestämmelsen onödigt hårt även andra kategorier av landsbygdens befolkning, nämligen de fattiga skogsarbetarna samt med dem jämställda, vilka regelbundet brukat av producenterna direkt inköpa råg eller vete samt själva låta förmala detta till mjöl, i vissa fall för bakning i hemmet, i andra fall för överlämnande till bagare i och för bakning på en gång av ett större parti bröd. Vilkendera metoden som än använts har emellertid medfört en väsentlig besparing, jämfört med inköp i allmänna handeln. Då ju inga fördelar ur ransoneringssynpunkt, på andras bekostnad, eller utöver vad som medgives andra medborgargrupper behöva ifrågakomma, och som fullt tillförlitlig kontroll över inköp och förmalning säkerligen är möjlig att åstadkomma, borde ovan avsedda personer utan olägenhet kunna medgivas rätt att förmala såväl före som efter beslaget inköpt brödsäd.

Interpellation. (Forts.)

Även i fråga om regleringen av fläskförbrukningen hava livsmedelskommissionens bestämmelser erhållit en sådan utformning, att desamma omsatta i praktiken, i avsevärd utsträckning, och till synes onödigtvis, fördyra levnadskostnaderna för vissa konsumentgrupper. Det förekommer rätt allmänt på landsbygden, att svinuppfödare direkt till konsument försäljer del av slaktat svin. Oftast har detta för bägge parter varit till betydande ekonomisk fördel. I alldeles särskild grad gäller detta för konsumenterna, vilka i regel utgöras av skogs- och andra arbetare med så låg inkomst att de i motsatt fall nödgas avvara fläsk, eller i varje fall i allt för stor utsträckning begränsa sin konsumtion därav. Genom de nuvarande bestämmelserna tvingas de emellertid att, i den mån deras små tillgångar medgiva, i små poster inköpa sitt förråd av fläsk i butikerna till ett pris, vilket ofta med en och femtio upp till två kronor per kg överstiger vad som behövt betalas vid köp direkt hos producent. Producenten äger emellertid rätt att fortfarande — bl. a. till anställda arbetare — trots regleringen, men under betryggande kontroll, försälja fläsk. Med användande av samma kontrollmetoder borde det vara möjligt medgiva personer, vilka tidigare regelmässigt brukat inköpa fläsk direkt hos producent, rätt till detta även under nuvarande förhållanden. Med hänsyn till de långa avstånden och de försämrade kommunikationerna på landsbygden samt med hänsyn till de fattiga landsbygdsarbetarnas svåra läge i ekonomiskt hänseende borde en sådan förändring av bestämmelserna enbart vara rimlig. Det kan icke ens under en kristid vara ett samhällsintresse att utan starka skäl och verklig anledning försvåra och fördyra anskaffningen av förnödenhetsvaror för de i ekonomiskt hänseende sämst ställda medborgarna i vårt land.

Beträffande livsmedelskommissionens verksamhet i övrigt synes i vissa avseenden fog föreligga för erinringar. Bland landets kristidsnämnder råder en stark misstämning särskilt över kommissionens uraktlåtenhet att i så god tid som möjligt hålla nämnderna underkunniga om de beslut, som fattas, och de regleringar, vilka träda i kraft. Trots nödvändigheten av sekretess borde för livsmedelskommissionen — hur stor dess arbetsbörda än må vara — möjligheter förefinnas att på ett tidigare stadium än vad nu brukar ske sätta sig i förbindelse med kristidsnämnderna. Det kan icke vara till fördel för vare sig kristidsnämnderna eller kommissionen att de förstnämnda *i sista hand* informeras om kommissionens beslut. Sedan dessa delgivits i radio och allmänheten uppmanats att hos kristidsnämnderna införskaffa närmare upplysningar eller avhämta nödiga blanketter måste nämnderna ofta i flera dagar vänta på instruktioner från kommissionen. Ett dylikt förhållande skapar misstroende mot hela kristidsorganisationen och kan därjämte medföra andra allvarliga konsekvenser. Det har sålunda hänt att affärsinnehavare åtalats och dömts till böter för överträdelse av förordningar, om vilkas innehåll icke ens kristidsnämndernas ordförande ägt tillräcklig kännedom. Att affärsinnehavare — sedan de hos kristidsnämnden icke kunnat erhålla tillförlitliga och exakta upplysningar i samband med nya ransoneringar och beslag — för sina kunder beklaga sig över kristidsnämndernas okunnighet och oduglighet förekommer tyvärr mycket ofta. Dylikt är ingalunda ägnat att skapa förtroende för nämnderna och deras viktiga och ansvarsfulla arbete. Ett i görligaste mån friktionsfritt och förtroligt samarbete mellan kommissionen och de lokala nämnderna är i högsta grad påkallat och nödvändigt. Detta förutsätter emellertid bl. a. att livsmedelskommissionen, i högre grad än hittills varit fallet, beaktar de svårigheter, vilka i olika avseenden äro tillfinnandes för kristidsnämnderna i deras verksamhet.

Med stöd av det ovan anförda anhåller jag att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framställa följande frågor:

Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1940. Nr 15.

Interpellation. (Forts.)

Har herr statsrådet uppmärksammat de förhållanden, vilka ovan berörts?
Kan det förväntas, att genom herr statsrådets medverkan åtgärder vidtagas för åstadkommandet av en förändring i den riktning, som av mig åsyftas?

Denna anhållan bifölles.

§ 10.

Anmälades andra särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner; och nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning, angående förslaget nr 64, att utskottets hemställan i utlåtande nr 46 samt, angående förslaget nr 65, att utskottets hemställan i utlåtande nr 47 bifölles även av första kammaren.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Herr talmannen meddelade, att den ledighet från riksdagsgöromålen, som den 21 sistlidne september beviljats herr Eriksson i Sandby på grund av sjukdom tills vidare från och med samma dag, nu upphört och att herr Eriksson i Sandby denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Uddenberg</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 15 nov.,
› <i>Hedlund</i> i Häste (sjuk)	tills vidare › › 13 › och
› <i>Pettersson</i> i Hällbacken	under 5 › › › 14 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.41 f. m.

In fidem
Sune Norrman.

Lördagen den 16 november.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens andra kammare.

Som jag blivit utsedd till ledamot av första kammaren efter framlidne Elof B. Andersson i Fältenborg och mottagit detta uppdrag, får jag härmed vördsam samt avsäga mig ledamotskapet i andra kammaren.

Stockholm den 16 november 1940.

Emil Petersson.

Kammaren beslöt, med godkännande av den gjorda avsägelsen, att om den härigenom inom kammaren uppkomna ledigheten jämlikt § 28 riksdagsordningen hos Konungen göra anmälan; och blev ett i sådant avseende på förhand uppsatt skrivelseförslag, som nu upplästes, av kammaren godkänt.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

andra särskilda utskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av bostäder för viss personal vid Skaraborgs flygflottilj;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till stödande av linodlingen m. m.;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av vattenrätt i Ren- och Degerforsarna i Vindelälven; och

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till anskaffande av gengasaggregat för vissa statens sinnessjukhus tillhöriga motorfordon m. m.; samt

tredje särskilda utskottets utlåtande, nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

§ 3.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 4.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Hansson* i Vännäsby m. fl., nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 59, angående anslag till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden m. m.;

herrar *Ericsson* i Sörsjön och *Karlsson* i Grängesberg, nr 42, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 59.

Dessa motioner bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Meijer</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 18 nov.,
• <i>Hage</i>	» 3 » » » 18 »
• <i>Hansson</i> i Rubbestad	» 4 » » » 18 » och
• <i>Eriksson</i> i Frägsta	» 5 » » » 18 » .

Kammarrens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.6 e. m.

In fidem
Sune Norrman.